

Виключення Росії з ради безпеки ООН як одна з умов стабільності системи міжнародної безпеки

Маруховський О. О.

*канд. політ. наук, доцент кафедри,
міжнародних відносин та журналістики,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlegM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-0708-1603*

Сьогодні під час агресивного вторгнення Російської Федерації в Україну однією з найактуальніших проблем формування стабільної системи міжнародної безпеки є виключення Росії з Ради Безпеки ООН, що може стати також першим кроком щодо примушення її до миру та виведення своїх військ з території України.

Слід зауважити, що Президент України Володимир Зеленський, виступаючи на загальних дебатах 77-ї сесії Генеральної асамблеї ООН 22 вересня 2022 року, розкрив п'ять пунктів формули встановлення миру в Україні, які було їм запропоновано до якнайшвидшого виконання всіма членами Організації Об'єднаних Націй. Ці пункти української формули миру є досить зрозумілими й цілком відповідають інтересам України: 1) покарання Російської Федерації за злочинну агресію; 2) захист життя народу України від вбивств мирних жителів, від катувань та насильства; 3) відновлення глобальної безпеки й територіальної цілісності нашої держави; 4) майбутні гарантії безпеки, пропозиції юридично обов'язкових договорів; 5) а також рішучість українців захищатися, яка потребує спільної військової, матеріально-технічної та економічної допомоги [1].

Принагідно відзначимо, що необхідно окремо розглянути одну з тез, яку озвучив у своїй промові Президент України Володимир Зеленський: «...поки агресор є стороною ухвалення рішень у міжнародних організаціях, його треба ізолювати в них, принаймні на час агресії. Позбавити права голосу. Позбавити прав делегації. Позбавити права вето, якщо це член Радбезу ООН. Тобто покарати всередині інституцій» [1]. Це означає, що Україна планує стати ініціатором рішучих змін, а, можливо, й докорінних реформ Ради Безпеки ООН, аби забезпечити реальне дотримання міжнародної законності на території України, в європейському регіоні й у світі.

Загальновідомо, що Російська Федерація після дезінтеграції Радянського Союзу незаконно зайняла й до сих пір посідає місце в Раді Безпеки ООН. Варто почати з того, що *стаття 23 Статуту Організації Об'єднаних Націй в розділі V «Рада Безпеки. Склад»* чітко визначає п'ятьох постійних членів Ради Безпеки (які мають право вето), і це США, Об'єднане Королівство Великобританії та Північної Ірландії, Китайська Республіка, Франція й СРСР [2], але не Російська Федерація у сьогоднішньому її вигляді. Фактично немає жодних статутних документів, які б регламентували легальність перебування РФ у складі постійних членів Радбезу ООН. Те, що Росія стала правонаступницею Радянського Союзу, потребує бодай формального, але законного затвердження РФ у складі як Ради Безпеки, так і безпосередньо в ООН. Сама Росія посилається на факт мовчазного прийняття ООН листа Президента Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки (РРФСР) від 24 грудня 1991 року, у якому Генерального секретаря ООН було поінформовано, що членство СРСР в ООН, зокрема в Раді Безпеки

та інших органах і установах організації нібито «продовжує» Російська Федерація «за підтримки країн СНД». Однак очевидно: задля того, аби РФ посіла місце СРСР в ООН і Раді Безпеки, необхідна чітко артикульована згода самої ООН та її держав-членів, яку має бути закріплено відповідними документами. Прикладом може бути ситуація із Союзною Федеративною Республікою Югославією, яка після виходу з її складу деяких республік втратила членство в ООН і заново проходила процедуру набуття членства в організації.

Сьогодні Російська Федерація де-юре не може вважатися членом ООН і постійним членом Ради Безпеки ООН, але де-факто вона користується усіма правами та можливостями цих статусів. І якщо після незаконної анексії Криму і гібридної агресії проти України міжнародна спільнота «закрила очі» на ці злочини Росії, то нині, на десятому місяці ведення агресивної війни, необхідно, нарешті, починати процедуру вигнання РФ із головних міжнародних організацій світу. Згідно зі статтею 34 *Статуту Організації Об'єднаних Націй в розділі VI «Мирне Розв'язання Спорів»* Рада Безпеки ООН «має повноваження розслідувати будь-який конфлікт або будь-яку ситуацію, що може призвести до міжнародних незгод або викликати суперечності, для визначення того, чи не може продовження цього конфлікту або ситуації загрожувати підтримці міжнародного миру й безпеки» [2]. Очевидно, що після оголошення мобілізації і ядерних погроз із боку Росії у світі не залишається сумнівів, що путінський режим веде повномасштабну війну проти України, а не міфічну «спецоперацію», під виглядом якої кремлівські еліти намагаються приховати свої воєнні злочини.

Президент Європейської Ради Шарль Мішель вже прямо закликав до виключення Росії, наголосивши водночас: «Якщо постійний член Ради Безпеки ООН розпочинає неспровоковану та невинуватену війну, йому більше не місце у Раді Безпеки» [3].

У будь-якому разі Україна та її союзники мають ухвалити в Раді Безпеки ООН обов'язкове до виконання рішення щодо російської агресії. Воно має містити щонайменше повне припинення вогню, виведення російських військ із території України на кордони 1991 року та скасування мобілізації в РФ, а також заборону на погрози та використання ядерної зброї проти неядерних країн. Для цього потрібно скасувати право вето або виключити Росію з Ради Безпеки, а в разі її відмови-вжити заходів згідно зі статтями 42-50 *Статуту Організації Об'єднаних Націй*, які передбачають проведення миротворчої операції або навіть застосування об'єднаних військових сил проти держави-агресора [2].

Раніше про необхідність реформування Ради Безпеки ООН як важливої міжнародної інституції вже заявили лідери США, Німеччини, Франції та Туреччини, тобто ідею виключення Росії вже озвучено публічно-тепер потрібні необхідні рішення. Так, міністр закордонних справ Туреччини Мевлют Чавушоглу наголосив, що «Туреччина виступає за реформування ООН, зокрема, за скасування права вето в Радбезі ООН та представлення в ньому країн на ротаційній основі», й головне, щоб рішення приймалися двома третинами голосів, тому що сьогодні, коли одна країна каже «ні», рішення не приймається» [4].

Широкомасштабна агресія Росії проти України усьому світу показала неможливість та виявила нездатність Ради Безпеки ООН-головного й найважливішого міжнародного органу ухвалення рішень щодо ліквідації серйозних загроз існуванню стабільної системи міжнародної безпеки, заснованої на принципах міжнародного права. Отже, весь демократичний світ сьогодні розуміє, що «виключення Росії зробить Раду Безпеки

ефективним органом, здатним ухвалювати вкрай необхідні рішення, спрямовані на збереження глобальної стабільності та безпеки. Щоб врятувати ООН від загрозованої екзистенційної кризи, необхідно піти на сміливі кроки. Ослабленій Лізі Націй вдалося вигнати Радянський Союз через його напад на Фінляндію лише за кілька місяців до того, як сама Ліга припинила своє існування» [5].

Список використаних джерел

1. Виступ Президента України на загальних дебатах 77-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. (22.09.2022). URL : <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zagalnih-debatah-77-yi-sesiyi-77905> (Дата звернення: 03.10.2022).
2. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL : https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (Дата звернення: 03.10.2022).
3. З Ради безпеки ООН потрібно виключати країни, які розпочинають агресивну війну-Шарль Мішель. (23.09.2022). URL : <https://news.liga.net> (Дата звернення: 05.10.2022).
4. Туреччина виступає за скасування права «вето» у Радбезі ООН. (24.09.2022). URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3578690-tureccina-vistupaє-za-skasuvanna-prava-veto-u-radbezi-oon.html> (Дата звернення: 04.10.2022).
5. Кудрін Ф. Викинути Росію з ООН можливо. Фахівці пояснюють, як це зробити. (04.11.2022). URL : <https://tyzhden.ua/vykynuty-rosiiu-z-oon-mozhlyvo-fakhivtsi-poyasniuiut-iaк-tse-zrobyty/> (Дата звернення: 05.10.2022).